

2.1 Christianshavn

København som havneby: Fæstningsbyen der blev centrum for landets internationale skibsfart.

Beskrivelse af kulturmiljøet

Kulturmiljøet omfatter den planlagte bydel Christianshavn og senere udvidelser. Søkvæsthuset på Christianshavn er også omfattet af kulturmiljø 1.5 Holmen inkl. Orlogshavnen, Nyboder, Holmens Kirkegård og Søkvæsthuset.

Begrundelse

Christianshavn blev grundlagt som fæstningsby efter hollandsk forbillede af Christian IV omkring år 1617. Den oprindelige retvinklede vejstruktur, centrale torv, gennemgående kanal og omgivende forsvarsværker et eksempel på renæssancens byplanlægning. De velbevarede købmands- og handelsgårde og de senere udvidelser med pakhuse og handelspladser vidner om de følgende århundreders blomstrende handelsliv og Københavns betydning som international handels- og havneby.

Christian IV's fæstningsby

Christianshavn blev anlagt med formål at beskytte de flådemilitære anlæg på Slotsholmen og Gammelholm, men skulle samtidig være en selvstændig købstad. Store dele af arealet stod under vand, og mens kongen opførte fæstningsværkerne, blev opfyld, vejanlæg og byggeri overladt til civile. Byen blev hjemsted for købmand og håndværkere, og i 1600-tallet opførte storkøbmænd gårde på Strandgade og havnen, herunder bl.a. Tordenskjolds Gård, Mikkel Vibes gård og Ingrens Gård.

Christianshavn som centrum for international skibsfart

I 1700-tallet blev Christianshavn centrum for den internationale skibsfart og handel med Nordatlanten, Kina og de danske kolonier, og bydelen blev udvidet med nye handelspladser, pakhuse og industrier. De store handelspladser Bjørnsholm, Applebys Plads og Bodenoffs plads blev anlagt i midten af 1700-tallet. En række af periodens markante pakhuse er fortsat definerende for Christianshavns struktur i dag.

Industriens indtog

Industrien kom tidligt til Christianshavn. I 1769 blev landet første jernstøberi grundlagt på Applebys Plads, og skibsværftet Burmeister & Wain kom under industrialiseringen til at præge området omkring Christians Kirke. Da behovet for boliger til arbejderne på Holmen og B&W var stort, blev der opført en række boligbebyggelser.

Byfornyelse og nybyggeri

I 1800-tallet udviklede Christianshavn sig til en fattig og nedslidt bydel. I 1920'erne begyndte de første saneringer, og senere kom byfornyelsen til. Industrien blev løbende afløst af boligbyggeri og bydelen rummer i dag en varieret bygningsmasse med mange forskellige arkitektoniske udtryk, fra renæssancens købmandsgårde, over 1920'ernes funktionalisme til 00'ernes moderne boligbebyggelser.

Bærende bevaringsværdier

- Renæssancebyplanen med den retvinklede vejstruktur, gennemgående kanal og centrale torv samt de senere udvidelser med havnebassiner og handelspladser.
- Den karakteristiske bebyggelsesstruktur med karrébebyggelserne og de tværliggende pakhuse med gavle mod havnen.
- De fredede og bevaringsværdige bygninger, herunder handels- og købmandsgårde og pakhuse samt karrébebyggelser fra forskellige perioder og i vekslende højde i op til fem etager.
- Christians Kirke og Vor Frelser Kirke som pejlemærker i bydelen.
- Christianshavns Kanal med bolværker og kajgader med træækker.

Sårbarhed

Kulturmiljøet er sårbart over for nybyggeri, som i omfang og skala ikke er tilpasset de historiske strukturer, bygninger og byrum. De historiske bygninger er sårbare overfor ændringer af karakteristiske bygningsdetaljer samt om- og tilbygninger, som ikke er tilpasset bygningernes arkitektoniske udtryk. Byrummene er sårbare over for forandringer, herunder tilføjelser af byrumsinventar, skiltning og beplantning, der bryder med kvarterets historiske helhedspræg.

Nuværende sikring

- En række bygninger og omgivelser er fredede.
- Christianshavns Kanal inklusivt bolværker og træækker langs Hammershøis Kaj, Overgaden oven vandet og Overgaden neden vandet er fredede efter naturbeskyttelsesloven.
- Kirkerne er sikret ved lov om Folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde.
- Dele af bebyggelsen er udpeget som bevaringsværdige i kommuneplanen.
- Dele af kulturmiljøet er omfattet af lokalplaner, der udpeger bevaringsværdig bebyggelse.

Udviklingsmuligheder

Kulturmiljøet er tæt bebygget, og der er begrænsede udviklingsmuligheder. Ny bebyggelse og omdannelse af bygninger og byrum kan ske, hvis det understøtter Christianshavns skala, struktur og helhedspræg. Der er et potentiale for at skabe bedre sammenhæng i området ved at arbejde efter en samlet plan for belægninger og byrumsinventar.

Lignende eksempler

Kulturmiljø 2.2 Nyhavn.

